

28. Vznik studené války a hlavní ohniska konfliktů mezi Východem a Západem v 50. – 60. letech 20. Století

Vznik studené války- Bipolarita světa

* 2 bloky :

- **východní:** kolem SSSR, reprezentant komunismu
- **západní:** kolem USA, reprezentant demokracie

Časové vymezení: 1945 (konec války) až 1991 (rozpad východního bloku)

Studená válka způsobena bipolaritou světa po 2. Světové válce, kdy se svět rozdělil na dva odlišné bloky (východní a západní) mocností. Toto rozdělení se začalo formovat už během války, kdy se rozhodovalo o budoucím rozdělení světa (viz Jaltská konference). Dočasně se spojili nepřátelé, aby porazili Německo (Velká trojka)

1946 se ukazuje, že spolupráce mezi Z a V nebude možná. Churchill jako první ve svém projevu používá termín Železná opona během cyklu svých přednášek na univerzitách (zjistit kde?)

Po roce 1945 dochází k posílení levicové politiky, která se sice dostává do vlády, ale nijak výrazně se nepodílí na rozhodování.

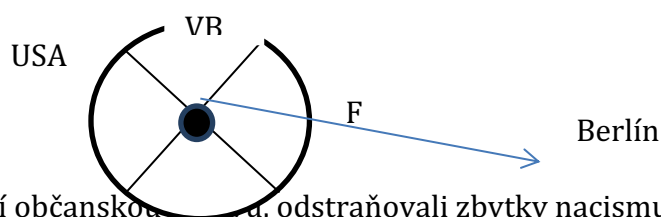
Červen 1947 **Marshallův plán**

- plán na obnovu Evropy po 2. světové válce
- výhodná půjčka od USA státům, které splňují podmínky Trumanovy doktríny (USA se po válce nevrací k politice izolace, bude zasahovat v případě, že je ohrožena demokracie)
→ pouze pro demokratické státy (ČSR přijalo, ale po únorovém převratu odmítnuto Janem Masarykem)

Německá otázka

Po válce dlouhodobý spor, vyplývající z jeho postavení. Nikdy mu nebyly vyměřeny reparace a mírová smlouva. Poznamenáno důsledky války (zničené, není jídlo a oblečení).

Po válce Německo rozděleno na čtyři okupační zóny

Vykonávaly základní občanskou správu, odstraňovali zbytky nacismu, ale někteří si i vybíjeli zlost.

Ale otevírá se problém budoucí ^{SSSR} budoucnosti Německa

- SSSR chce, aby se Německo sjednotilo pod komunismem, dokonce i přišli se zmanipulovanými volbami, podle kterých Němci chtěli komunismus
- VB,F,USA chtějí demokratizaci Německa, nakloňují se tedy k myšlence rozdělení Německa, chtějí bojovat o demokracii

→ 1947 USA,VB,F sjednocují své zóny a * tzv. **trizonie**, hrozba budoucího (demokratické Německo a komunistické)

1948 vypuká „**1. Berlínská krize**“

Stalin zablokoval veškerý přístup do Berlína, ale zapomněl na vzdušný prostor a tak mohla USA, VB, F letadla se zásobami (*vzdušný most nad Berlínem) shazovat materiální pomoc Berlínčanům až do jara o rok později, kdy Stalin konečně pochopil, že to nemá smysl. (Z prostě bude bránit demokracii a basta!)

Ukázka toho, že konfliktu mezi Z a V se nelze vyhnout (až Korejská válka 1950)

Od roku 1948 zástupci trizonie jednájí s německými politiky, příprava na předání Německa do rukou Němcům. Konrád Adenauer (aktivní odpůrce nacistů) pověřen obnovou německého parlamentu (člen pol. strany CDU, 21. století CDU-CSU, 19. století CENTRUM, je z ní Angela Merklová)

září 1948 vytvořeno prozatímní shromáždění s jediným cílem=vytvořit poválečnou ústavu

V létě probíhají volby, vítězí CDU a Adenauer se stává prvním poválečným kancléřem

7.9.1949 vyhlášena SRN (trizonie+Z Berlín)

7.10.1948 vyhlášeno NDR jako součást V bloku, Wilhelm Peak

SRN

hl. cílem politiky je evropská integrace, ekonomická rekonstrukce, zapojení do mezinárodní politiky, 1955 Adenauer slaví úspěchy, SRN přijato do NATO, polovinu peněz z Marshallova plánu dává jako kompenzaci nově vzniklé Izraeli. Dohoda s Chruščovem o výměně zajatců.

2. berlínská krize 1961

mladí lidé, intelektuálové opouštějí východní blok přes Berlín na Západ → odliv mozků

SSSR reaguje vystavěním Berlínské zdi z noci 12.-13. srpna, železobetonové zdi s ozbrojenou zdí, aby zamezili dalšímu odlivu lidí.

Východní blok

Formuje se od roku 1945, kdy se do čela dostává komunistická strana. Unifikovaná politika SSSR vnucována státům ve svazu, i mimo něj. Během 40. let spojovány státy, osvobozené Rudou armádou, do kterých jsou dosazeny komunistické vlády. Konflikt mezi Jugoslávií a SSSR, protože nechtějí přijmout stalinismus (i když komunismus tam už je). Kvůli osobnímu rozporu mezi Stalinem a Titem (osobní rivalita). Také nechtěli zasahování do vlastní politiky. + Jugoslávie se osvobodila ±sama a tak necítí závazky k sovětům.

Chtějí vytvoření zahraniční politiky se Západem, nezasahování do vnitřní politiky (ne sovětské poradce)

→ vrchol 1948 zasedání **Imfobyro** v Bukurešti, kde se schází nejvyšší představitelé států V bloku a vylučují Jugoslávii ze svazu jako škůdce socialismu, ukončení diplomatických vztahů.

Po roce 1955 (Nikita Chruščov) přijata zpět, ale nikdy už není plnohodnotným členem, má své výsady (obchod se Západem, více nezávislí).

Unifikace států V bloku

Závislost na rozhodujícím centru -**Moskva** a dále šířená díky sovětským poradcům.

Znaky unifikace

- *unifikace zahraniční politiky*: založena na politice strachu vůči západním kapitalistickým státům, o kterých tvrdí, že chystají další válku. Stalin připravoval útok proti Západu a mobilizaci (Stalinistická paranoia). To se mění po jeho smrti.
- *ideologické a politické podřízení SSSR*: budování států po vzoru SSSR (přijetí marxisticko-leninistické ideologie), snaha zapojit všechny do politické ideologie, odpor trestán perzekucemi
→ změna v policejní režimy (represivní složky)
- *hospodářství*: *RVHP (ekonomické společenství), podpora rozvoje těžkého průmyslu, zakládání zemědělských družstev, centrálně-plánované hospodářství, centrum Moskva, dvouletky a pětiletky (neefektivní plány na výrobu)

Západní blok

Užší spolupráce demokratických států, reaguje tak na * východního bloku.

Z Evropa+USA+VB→ euroatlantická spolupráce po roku 1945

Trumanova doktrína (1947) Ukončení politiky izolace USA, deklaruje ochranu USA kdekoli na světě a to i za cenu použití síly. (Korejská válka)

Březen 1948 konference v Bruselu, účast států Z Evropy, reakce na únorový převrat v ČSR (posunutí hranice SSSR na Západ-cítí nebezpečí) →* smlouvy ZE států o všeobecné spolupráci (společenská, ekonomická, hospodářská)

→*ZÁPADOEVROPSKÁ UNIE komplexní spolupráce, po 1. berlínské krizi (1948)

žádost ZE o vojenskou spolupráci s USA. V červnu senát USA přijímá povolení angažovat se v iniciativě vzniku vojenské instituce proti komunismu (budoucí základ NATO). Marshallův plán, dem. ev. státy pozvány do USA, aby jednali o vojenské alianci v souladu s OSN, potvrzena ZE unie, vojenské záležitosti přejdou do NATO (leden 1949 zveřejněna charta NATO)

4.4.1949 podepsána dohoda o * a podobě **NATO** (zakládá USA, Belgie, Kanada, Dánsko, VB, Itálie)

1955 přijato Německo

1982 Španělsko

12. 3. 1999 vstupuje ČR do NATO společně s Maďarskem a Polskem

Základ Nato=smlouva o kolektivní podpoře, jednotlivé státy (organizace nebude zasahovat do suverenity členského státu=do vnitřních záležitostí)→ záležitost se musí týkat celého NATO

Formuje se ideologická doktrína NATO

- společným cílem je obrana proti komunismu, vojenská pomoc

Po pádu východního bloku musí organizace přeformulovat svou strategii, dnes je hlavním nepřítelem obecně terorismus.

Struktura NATO

- nejvyšší rozhodovací orgán=severoatlantická rada
- vojenský výbor=vrcholný vojenský orgán (každý stát má nejvyššího státního náčelníka) štábní náčelník generál, není politicky pravomocný
- jednotlivá vojenská velitelství=zaměřeny na regiony (př. kanál La Manche)

Nejvyšší rozhodnutí dělá vojenský výbor společně se Severoatlantickou radou

Korejská válka (1950-1953)

1. ozbrojený konflikt mezi oběma bloky

na Korejském poloostrově, ideologicky problematické díky Japonsku, které ho okupovalo za války. Potom byl poloostrov ze Severu osvobozen Čínou a z jihu USA (odlišné ideologie osvoboditelů přijaty)

→problém, po roce 1945 se poloostrov rozpadá na dvě části

- **SEVER:** tíhne ke komunistům (Kim-Ir-Sen)a Stalinovi
- **JIH:** americké jednotky a snaha o demokratizaci (LI-Syn-Man)

Mezi nimi vzniká linie **38. rovnoběžka**

Na severu vzniká **Korejská lidově demokratická republika** a na jihu **Korejská republika** s demokratickým presiálním systémem.

Vpád KLDK na území Jižní Korey

Červen 1950 severokorejská vojska vtrhla na území Korejské republiky, s podporou Číny a SSSR (slibují jim rychlou výhru), díky překvapivému přepadení rychle postupují směrem na Jih.

Červenec 1950 Američani svolávají radu bezpečnosti OSN, kde byl útok KLDK prohlášen za útok proti demokracii a za pokus o komunizaci (v rámci Trumanovy doktríny tedy mohou hájit demokracii)

→vyslány jednotky OSN a americké do Jižní Korey, aby zatlačili Severokorejce zpět (v čele generál Mac Arthur)

podzim JK armáda má díky podpoře navrch a dostávají se dokonce do oblasti SK, postup k čínské hranici.

Na stranu KLDK se přidává asi 1 mil. čínských dobrovolníků, JK+ jednotky OSN jsou opět zatlačovány. Boje se ustalují na 38. rovnoběžce kde se obě jednotky přetahují.

Snaha o uzavření míru, ale jednání brání Stalin ,který si ukončení sporu nepřeje (chystá totiž další světovou válku).

Konec Korejské války

Situace se mění, když v březnu 1953 Stalin umírá-brzda mírových jednání je odstraněna a za 3 měsíce je uzavřen mír, válka ukončena. Ale poloostrov zůstává i nadále rozdělen a 38. rovnoběžka se stává demilitarizovaným pásmem. V poslední době citelně vstoupá napětí. **Sledovat současný vývoj a zapojit!!!**